

Rady pre rodičov

Podľa skúseností Centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPP) nie všetky 6-ročné deti sú schopné v tomto veku zvládnuť nároky 1. triedy bez vážnejších problémov. Fyzickú (telesnú) zrelosť posúdia detskí lekári pri predškolských zdravotných prehliadkach. Psychickú (duševnú) zrelosť posudzujú bezplatne na žiadosť rodiča psychológovia z CPPPP.

Základné informácie o tom, čo by 6-ročné dieťa pred vstupom do školy malo vedieť a ako by sa malo správať, aby zvládlo nároky 1. ročníka bez väčších problémov:

Testovanie školskej zrelosti je zamerané na:

- postihovanie tvarov
- schopnosť rozlišovať
- jemnú motoriku
- koordináciu ruky
- postihovanie vzťahov veľkosti, množstva a poradia
- pozorovaciu schopnosť
- schopnosť koncentrácie
- schopnosť zapamätávania
- chápania názorových predmetov a situácií
- chápania reči a obsahu

Pri hodnotení sa berie do úvahy jeho komplexný telesný i psychický vývin na rozumovej, citovo – motivačnej i spoločenskej úrovni. Potrebné je poznať aj anamnézu dieťaťa.

Predškolské dieťa si poznatky osvojuje najmä praktickou činnosťou a pomocou zmyslových orgánov. Všetko „nové“ nech vidí, počuje, ohmatá, ochutná, rozoberie, vyskúša. Takto získané poznatky budú pevným základom školského vzdelávania.

Pred vstupom do školy by malo dieťa ovládať:

- ✚ názvy častí svojho tela
- ✚ osobné informácie – meno, bydlisko,...
- ✚ určenie miesta – vedľa, za v, ...
- ✚ určenie smeru – hore, dole, neskôr – doľava, doprava
- ✚ rozpoznanie a zapísanie niektorých písmen veľkej tlačenej abecedy (vie sa podpísať)
- ✚ základné farby
- ✚ názvy základných geometrických tvarov pomenovať (štvorec, trojuholník, kruh) a bez výrazných disproporcií a nerovnomerností nakresliť
- ✚ nakresliť dvojdimenzionálne postavu človeka, ktorá bude obsahovať základné časti tela a niektoré obsažné prvky (časti tváre, gombičky a iné doplnky oblečenia)
- ✚ ako vyjadriť svoje potreby a myšlienky
- ✚ skupiny slov, ktoré si treba zapamätať – dni v týždni, ročné obdobia, ...
- ✚ mechanické ovládanie číselného radu do 10
- ✚ vytlieskať slová po slabikách, vytvoriť rýmovanie, určiť prvú hlásku v slove, určiť poslednú hlásku v slove, rozdeliť jednoslabičné slovo na hlásky (pes: p-e-s, dom: d-o-m)
- ✚ naučiť sa naspamäť detskú básničku alebo pesničku
- ✚ šetrne zaobchádzať s predmetmi

Ako by sa budúci prvák mal správať:

- vydrží pri hre alebo inej činnosti 15-20 minút
- začatú prácu alebo hru dokončí, nezačína neustále niečo nové, neodbieha
- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neskrýva sa za rodičov, neuteká)
- väčšinou sa hráva spoločne s deťmi, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojzlivý, plačlivý
- nie je agresívny, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky, vzdorovitosti
- v jeho správaní by sa nemali prejavovať zlozvyky, ako napríklad: cmúľanie prstov, ohrýzanie nechtov, časté pokašliavanie, žmurkanie
- nezajakáva sa pri reči
- nepomôčuje sa

Ak sa nástup dieťaťa do školy zbytočne urýchli, treba počítať s vážnymi následkami: traumatizované dieťa, ktoré v škole nestíha (musí sa trápiť dve hodiny s tým, čo jeho spolužiaci stihnú za pol hodinu) a vynervovaní rodičia, ktorí so svojim potomkom presedia nad učením každý deň hodiny. Dvakrát meraj...

V takýchto chvíľach je každá rada drahá – vrátiť dieťa do škôlky, nechať ho prepadnúť? Jedno riešenie horšie ako druhé. Treba najprv premýšľať až potom konať (teda zapísať dieťa do školy).

Určite by nemala automaticky platiť rovnica **6 rokov = škola**. Aj keď obdobie zápisov už pominulo, rodičia môžu v odôvodnených prípadoch svoje rozhodnutie zmeniť. „Zmena školy je možná aj po zápise, vyplýva z práva rodiča vybrať si pre svoje dieťa akúkoľvek školu. Treba si len dopredu zistiť, či nová škola má ešte voľné miesto a informovať o tomto rozhodnutí pôvodnú školu,“ vyjadruje sa ministerstvo školstva.

Dôvody na odklad školskej dochádzky:

- dieťa sa narodilo medzi májom a augustom pred šiestimi rokmi
- má problémy s výslovnosťou alebo nevie formulovať vety
- nevydrží sa sústrediť a nezapamätá si vetu
- nedokáže sa orientovať v čase, neovláda priestorovú orientáciu
- nevie dodržiavať základnú hygienu, samostatne sa obliekať, obúvať, vyzliekať, nevie stolovať
- nepozná údaje o sebe (rodine, adresu, svoj vek)
- nemá záujem o učenie, nie je prirodzene zvedavé na nové veci, nekladie otázky
- je nezrelé, neposedné, netrpezlivé
- dieťa je príliš malé na to, aby mohlo sedieť v školskej lavici

Čo dnes žiaci robia v prvej triede?

Má vaše dieťa 6 rokov a pozná písmená, číta, píše, naráta asi do 1000, občas sčítuje a odčítuje? Nemyslím si, že máte doma malého génia a nehľadajte mu školu pre nadané deti. V dnešnej dobe toto ovláda veľa predškolákov. Majú rôzne podnety zo škôlky, z rodín, z médií ... Napriek tomu, že toho vedia už teraz pomerne veľa, budú musieť sklbiť všetky tieto poznatky s tým, čo ešte príde nové.

Deti si rúčku rozcvičujú (majú prípravné obdobie) prvý mesiac, potom prechádzajú na písanie písmen a niekedy okolo Vianoc budú písať prvý diktát ☺.

Ten je pre nich najťažší – musia najprv analyzovať počuté, potom rýchlo urobiť v hlavičke predstavu ako vyzerá to konkrétne písmenko a napísať ho. Pritom ešte musia byť dostatočne rýchli, aby stihli celú vetu a keby ešte aj nejaký krasopis bol – bolo by to tip – top! Jednoduché, nie? A to je len písanie.

Ako sa učiť s prvákom?

- čítať podľa potreby minimálne 5-krát ľahký text (opakovanie), ak je nejaký text ťažší a pre dieťa nový, aj 10-krát
- čítať hneď nahlas, slabiky, slová a vety plynule
- pri domácej príprave nečítať hneď za sebou viackrát, najlepšie je meniť činnosti, aby sa čítanie nestalo pre dieťa nezaujímavé
- ak dieťa číta vety, je potrebné zadávať kontrolné otázky (kvôli zisteniu či dieťa vie o čom číta)
- čítať nielen tlačený text, ale aj písané slová, vety, prípadne slabiky
- najlepšie je, ak vaše dieťa číta práve to, čo aj píše
- pre opakovanie môžete s dieťaťom čítať aj texty, ktoré sa čítali už predtým (vzbudíte tým radosť z čítaného textu, ktorý dieťa vie prečítať)
- môžete spoločne hovoriť aj o obrázkoch v Šlabikári (rozvíjate komunikačnú zručnosť hovorenie)
- pri písaní dbajte na správne tvary jednotlivých písmen a ich spoje
- tiež aj na estetickú úpravu zošita
- priebežne cvičte s vaším dieťaťom nielen odpis, ale aj prepis písmen, slabík, slov a viet z tlačenej podoby do písanej
- každý deň by ste mali diktovať dieťaťu písmená, ktoré by malo samo napísať (veľké a malé písané), neskôr jednoduché slabiky a slová

- aj v matematike by bolo dobré zaviesť domáci cvičný zošit, v ktorom by si mohlo vaše dieťa precvičovať preberané učivo
- počítat rôzne príklady na sčítavanie a odčítavanie
- porovnávanie
- precvičovanie tvarov číslíc
- určovanie počtu
- tvorenie skupín s daným počtom, atď. podľa pracovného zošita

V prvom polroku by si mal školák zvyknúť pripraviť pomôcky na nasledujúci vyučovací deň, čo by denne nemalo trvať dlhšie ako 30 minút.

Ak to rozmeníme na drobné, patrí sem príprava peračníka, zošitov, kníh, ale aj prelistovanie zošitov či komunikácia o činnosti na hodinách. Cieľom je dosiahnuť samostatnosť, dôslednosť dieťaťa, vytvoriť si rituál prípravy s dostatočným časom.

Do akej miery sa tu má angažovať rodič, závisí od samostatnosti dieťaťa či schopnosti prevziať plnú zodpovednosť. Nemýľte si však pomoc s tým, že prípravu urobíte za dieťa! Rodič by mal dieťaťu len pomáhať orientovať sa v čase, vyučovacom rozvrhu atď. Treba byť trpezlivý. Pri niektorých deťoch to môže trvať dlhšie.

Uistite sa, že vaše dieťa robí domáce úlohy na pokojnom, dobre osvetlenom mieste.

Vyhňte sa tomu, aby vaše dieťa robilo domáce úlohy pri televízore alebo niekde, kde ho môžu rozptyľovať iní ľudia.

Navod'te pozitívny obraz o domácich úlohách a vysvetlite dieťaťu, prečo je škola dôležitá.

Nalad'te sa rovnako. Ak vaše dieťa robí domáce úlohy, robte ich aj vy. Napríklad ak číta, čítajte aj vy. Dieťaťu to ukáže, že to čo sa teraz učí, bude využívať aj ako dospelý.

Ostaňte v kontakte s učiteľom a majte prehľad o tom, ako sa dieťaťu darí.

Ako rozvíjať jednotlivé oblasti školskej zrelosti?

Pomaličky, postupne sa s deťmi veľa vecí dá natrénovať, ak im ponúkneme zodpovedajúce podnety a venujeme malý kúsok zo dňa takejto hravej príprave.

1. Kognitívne predpoklady:

- a) **Grafomotorika a vizuomotorika** - dieťaťu poskytujte priestor na pohyb. Behanie, skákanie, preliezky, loptové hry – to všetko ho učí koordinácii tela. Pre rozvoj týchto schopností môžete urobiť napr.:
  - Za dieťa nebudete robiť veci, ktoré vie zvládnuť samo, – obliekanie, zaväzovanie topánok, upratovanie hračiek.
  - Medzi hračky mu zaradíte skladačky, mozaiky, koráliky na navliekanie, plastelínu, nožnice, farebné papiere – nech pracuje, modeluje, strihá, lepí.
  - Pre rozvoj grafomotoriky nech dieťa vyfarbuje, dokresľuje. Používajte na to určené pracovné zošity, pracujte s detskými časopismi, učte dieťa držať ceruzku správnym úchopom. Pokiaľ sa mu nechce kresliť, snažte sa ho motivovať spoločnou kresbou s vami – je to pre deti väčšia zábava.
- b) **Reč**

Dieťa potrebuje rozumieť povedanému, aby vedelo, čo sa od neho žiada. Deti s oneskoreným vývinom reči, rečovými problémami mávajú často ťažkosti v čítaní a písaní.

  - Rozprávajte sa s deťmi, snažte sa ich k rozprávaniu stimulovať otázkami prečo? ako? načo? čo si o tom myslíš?
  - Po prečítaní rozprávky chcete, aby vám povedali, čo si zapamätali (a aj keby toho nebolo veľa, pochváľte ho!!!).
  - Pokiaľ dieťa zle vyslovuje hlásky, alebo ich nepoužíva vôbec (l, r, sykavky), najneskôr v 5. roku by ste mali vyhľadať logopéda.
- c) **Sluchové vnímanie**

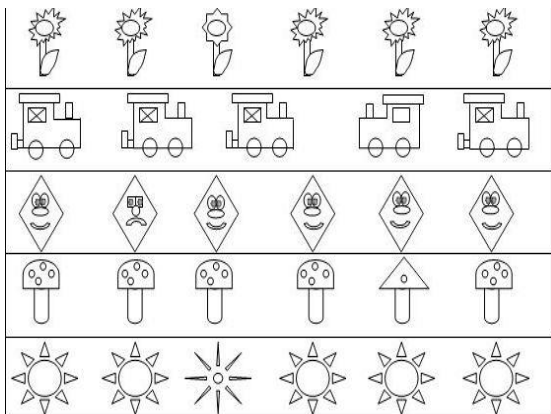
Má zásadný význam pre rozvoj reči. Ak chceme podporiť rozvoj sluchového vnímania, tak môžeme:

  - Naučiť dieťa počúvať rozprávky (najlepšie ak ich číta rodič).
  - Hrať sa hry na lokalizáciu zvuku – odkiaľ zvuk prichádza (používať pokrievky, triangel, zápalkovú krabičku, kamienky v škatuľke od krému ...).

- Hrať sa hry na rozlišovanie zvukov – čo to bolo? Dobré poslúži šušťavý papier, plechový bubienok, suché zipsy, paličky, trhanie papiera.
- Ťažšie, ale veľmi dôležité je hľadanie rýmov, roztlieskavanie slov na slabiky (vrátenie určenia ich počtu), MA – MIČ – KA, AU – TO...

d) **Zrakové vnímanie**

Ovplyvňuje reč, vizuomotorickú koordináciu a priestorovú orientáciu. Dieťa pred vstupom do školy by malo:

- Vedieť pomenovať bežné farby, je dobré učiť ho aj ich odtiene.
- Rozlišovať figúru a pozadie. Toto rozvíjame napr. vyhľadávaním známeho predmetu na obrázku. Na rozvoj v tomto smere sú výborné pracovné listy, na ktorých dieťa hľadá obrázok odlišný od ostatných – tvarom, veľkosťou, detailom, inou polohou...

Zrakové rozlišovanie podporujú známe pexeso, mozaiky, skladanie podľa predlohy, puzzle, dokresľovanie detailov na obrázok, hľadanie chýbajúcej časti obrázku, spájanie predlohy s jej tieňom ...

e) **Vnímanie priestoru**

Je dôležité pre rozvoj pohybových zručností, hrových aktivít, ovplyvňuje čítanie, písanie, geometriu, orientáciu na mapách.

Patrí sem aj chápanie predložiek na, do, v, pred, za, vedľa, medzi; pojmov ako vysoko – nízko – ďaleko – blízko.

Základom podpory dieťaťa v smere vnímanie priestoru je, že toto všetko pomenovávame pri bežných každodenných činnostiach.

f) **Vnímanie času**

Je podmienkou pre uvedomenie si časovej postupnosti a v neskoršom období v škole na „rozloženie síl“ pri práci. Dieťa rozvíjame tak, že pomenovávame činnosti, s ktorými sa stretáva a vedíme ho k tomu, aby sa orientovalo v pojmoch ako ráno – poobede – večer – neskôr – dni v týždni...

g) **Základné matematické predstavy**

Proces utvárania matematických predstáv začína porovnávaním malý – veľký, krátky – dlhý, veľa – málo. Pokračuje triedením podľa druhu – jedlo, ovocie, oblečenie, triedenie podľa farby. Neskôr dieťa dokáže triediť aj podľa dvoch kritérií – veľké červené kruhy, malé žlté trojuholníky.

Pri rozvíjaní matematických predstáv je dôležité najprv pracovať s predmetmi (legové kocky, loptičky) a až neskôr s obrázkami. Predškóľáci by mali chápať množstvo do 6, na zápise na školách sa sleduje orientácia a chápanie do 10.

Na rozvíjanie všetkých vyššie spomenutých schopností nájdete dostatok podnetov v detských časopisoch –Macko Pusík, Adamko a Šikovniček.

2. Telesný vývin:

K tejto stránke sa vyjadruje obvodný pediater dieťaťa. Hodnotí zdravotný stav dieťaťa, jeho motoriku, vplyv prípadných telesných alebo chronických ochorení na školskú spôsobilosť (postihnutia, alergie, astmu, imuno deficity ...)

3. Pracovné predpoklady:

Dieťa musí mať o učenie záujem. Tiež je dôležitá zámerná koncentrácia pozornosti na úlohu a vedomie, že úlohu treba dokončiť. V predškolskom veku sa deti vedia pomerne dlho sústrediť na hru, ktorú si vybrali sami. Aj takéto dieťa sa pri aktivite, ktorá si vyžaduje zámernú koncentráciu (pri úlohe, ktorú sme mu dali my alebo pani učiteľka v škôlke) rýchlo unaví, stráca záujem, odbieha. Treba ho preto povzbudzovať a postupne sa snažiť čas, ktorý dieťa zvládne venovať zadanej úlohe, predlžovať.

4. Emocionálna, sociálna zrelosť:

Každé dieťa je iné a to, ako dokáže v škole fungovať, závisí nielen od jeho dispozícií, ale aj od toho, ako pani učiteľka porozumie jeho povahe, potrebám a možnostiam. Od dieťaťa sa očakáva primeraná miera emocionálnej stability – teda napr. nevybuchne pri každom neúspechu, nie je extrémne úzkostné. Dôležitá je aj sociálna vyspelosť – dieťa dokáže vydržať dlhší čas bez rodiny, byť v inom prostredí – k tomuto veľmi dobre slúži skúsenosť s materskou školou. Ak dieťa do škôlky nechodí, je potrebné zabezpečiť takúto skúsenosť pre dieťa v rámci iných súvislostí.

Je veľmi dôležité, aby dieťa išlo do školy dobre pripravené, ale neznamená to, že teraz máte začať ročný prípravný maratón ☺. **Dieťa sa má hrať** a cez hru získať vedomosti, trénovať zručnosti.

Takže príjemné hranie sa s vašimi predškolačikmi.

(Spracované podľa: Bednářová, Šmardová: Školní zralost)